

Prof. dr hab. Elżbieta Lorek

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Tsolmontuya Myagmarjav pt. **Spółeczno – gospodarcze konsekwencje rozwoju górnictwa w Mongolii**

Rozprawa doktorska pod tytułem: „Spółeczno – gospodarcze konsekwencje rozwoju górnictwa w Mongolii” napisana została na Wydziale Ekonomiczno – Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Promotorem rozprawy jest dr hab. Małgorzata Burchard – Dziubińska, prof. UŁ, promotorem pomocniczym jest dr Tomasz Legiędź. Rozprawa została złożona w 2023 roku. Całość liczy 167 stron maszynopisu.

I. Uwagi wstępne – znaczenie i aktualność problematyki podjętej w recenzowanej pracy doktorskiej

Światowy rozwój napędzany jest wykorzystaniem energetycznych surowców mineralnych. Jednak zasoby tych surowców są ograniczone i nieodnawialne. Jeżeli rozwój ogólnosiwiatowy w aspekcie ekonomicznym, środowiskowym i społecznym ma być trwały, co stanowi jeden z wyróżników koncepcji *sustainable development*, to dotychczasowa strategia pozyskiwania energii powinna zostać zmieniona. Globalna przemiana energetyczna w stronę przemysłu i energetyki zrównoważonej wymaga czasu, lecz stopniowe zwiększanie wykorzystania zasobów odnawialnych, które są daleko bardziej obfite niż zasoby nieodnawialne, będzie rzeczywistym działaniem w stronę zrównoważonego rozwoju. Zrównoważona polityka energetyczna i przemysłowa dąży do polepszenia dobrobytu społeczeństwa poprzez dążenie do utrzymania równowagi pomiędzy: bezpieczeństwem energetycznym, zaspokojeniem potrzeb społecznych, konkurencyjnością gospodarki i ochroną środowiska. Realizacja ambitnego scenariusza ograniczenia wzrostu temperatury na świecie do najwyżej 2° C wymaga zmniejszenia energochłonności gospodarki i wręcz rewolucyjnych zmian w zaopatrzeniu w nośniki energetyczne. Postępujący efekt cieplarniany, któremu

przypisuje się antropogeniczne pochodzenie może w przyszłości zagrozić wykorzystaniu węgla kamiennego jako podstawowego źródła energii, co oczywiście przekładać się będzie w sposób bezpośredni na rozwój sektora elektroenergetycznego na świecie. Zmiany klimatyczne wymagają od przedsiębiorstw tego sektora nie tylko zidentyfikowania i przezwyciężenia barier w zakresie technologii, organizacji, ale także ekonomii i uregulowań prawnych, dotyczy to wszystkich państw na świecie, w tym także Mongolii.

Przy ocenie trafności wyboru i wagi problemu badawczego stanowiącego przedmiot opiniowanej rozprawy należy rozpatrzyć co najmniej dwie kwestie:

Po pierwsze – Przedstawiony problem jest aktualny i ważny w aspekcie wdrażania zrównoważonego rozwoju.

Po drugie – Istnieje pilna konieczność znacznie szerszego spojrzenia na problemy wykorzystania paliw kopalnych w kontekście realizacji gospodarki niskoemisyjnej na świecie, w tym także jej organizacji i konkurencyjności.

Obowiązujący paradygmat zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do procesów gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego wymaga przełożenia zasad zrównoważonego rozwoju na poszczególne sektory przemysłu. Zważywszy na fakt, że gospodarowanie energią jest jednym z najistotniejszych, wręcz fundamentalnych procesów decydujących o rozwoju wymaga to poszukiwania takich kierunków rozwoju państwa i przekształcenia jego gospodarki energetycznej, które będą zgodne z paradygmatem zrównoważonego rozwoju. Podjęty w rozprawie doktorskiej temat badań bardzo dobrze wpisuje się w problematykę zrównoważonej gospodarki. Biorąc pod uwagę tylko te dwie kwestie (ich lista byłaby zapewne dłuższa), dokonany przez Doktorantkę wybór problematyki badawczej prezentowanej dysertacji uznać należy za w pełni uzasadniony tak w wymiarze poznawczym, jak i – w szczególności – aplikacyjnym.

II. Ocena ogólna. Podstawowe cele i ich realizacja, ocena konstrukcji pracy

Recenzowana dysertacja doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia zawierającego wyniki badań i literaturę oraz elementy uzupełniające, na które składają się: spis rysunków, spis tabel.

We wstępie znajduje się uzasadnienie znaczenia problemu. Doktorantka uważa, że dalszy rozwój Mongolii będzie związany z eksploatacją surowców mineralnych, które w tym kraju występują w wielkiej różnorodności i obfitości. Aktualnie złe zarządzanie

²

sektorem górniczym powoduje daleko idące skutki środowiskowe i ekonomiczno – społeczne wpływające na sytuację gospodarczą Mongolii. Doktorantka słusznie zauważa, że w niedalekiej przyszłości jej kraj będzie musiał się zmierzyć z problemem rewitalizacji i rekultywacji wyrobisk pogórnich, co w takim kraju pasterskim jak Mongolia będzie wywierało bardzo negatywny wpływ na florę i faunę. Dlatego też Doktorantka podjęła temat pracy doktorskiej związany z ekspansją górnictwa w Mongolii i starała się wykorzystać doświadczenia państw Unii Europejskiej w obszarze wpływu górnictwa na rozwój kraju w wymiarze środowiskowym, społecznym i ekonomicznym.

Autorka postawiła w pracy następujące pytania badawcze pozwalające na ocenę zarządzania sektorem górniczym w kontekście transformacji systemowej w Mongolii:

„Jak rozwój górnictwa w Mongolii wpłynął na jej rozwój gospodarczy, dotyczy to przede wszystkim inwestycji, wielkości PKB i eksportu?

„Jak rozwój górnictwa wpłynął na dobrobyt mongolskiego społeczeństwa, zwłaszcza na poziom PKB per capita i podział renty z zasobów naturalnych?

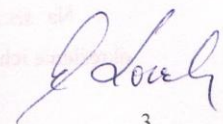
„Jaki wpływ miał rozwój sektora górniczego na środowisko przyrodnicze, zwłaszcza na nomadyczne pasterstwo?

„Czy rozwój sektora górniczego przyczynił się do zabezpieczenia interesów społeczno – gospodarczych kraju?

„Jakie rozwiązania polityczno – prawne zastosowane w praktyce państw UE można zaproponować w Mongolii celem lepszego zabezpieczenia interesów tego kraju w kontekście przyrodniczym, społecznym i gospodarczym?

Badania przeprowadzone zostały w dwóch aspektach — teoretyczno-koncepcyjnym oraz empirycznym, co z kolei pozwala na sformułowanie problemu naukowego oraz problemu badawczego. Problemem naukowym jest ocena sposobu zarządzania sektorem górniczym w Mongolii. Problem badawczy można natomiast sprowadzić do pytania: „jakie rozwiązania prawne i polityczne oraz praktyki z krajów UE, w tym z Polski można wprowadzić do gospodarki mongolskiej aby zapewnić dobrobyt społeczeństwu i zadbać o rozwój zrównoważony kraju, zwłaszcza od strony zrównoważonego rolnictwa mającego wielowiekowe tradycje w ochronie środowiska i gospodarce pasterskiej (strona 7 dysertacji).

Doktorantka w pracy doktorskiej sformułowała następujące hipotezy badawcze :

- eksploatacja surowców mineralnych w Mongolii jest przyczyną narastania kryzysu ekologicznego, co skutkuje naruszeniem zasad sprawiedliwości środowiskowej,
- władze Mongolii ograniczają zakres swobód obywatelskich dopuszczając do rozwoju inwestycji górniczych postulowanych przez międzynarodowych inwestorów, co doprowadza do nieefektywnej ochrony środowiska w Mongolii,
- rozwój sektora wydobywczego w Mongolii zagraża zrównoważonemu rozwojowi kraju i wymaga zdecydowanej korekty opartej m.in. o doświadczenia w tym względzie wybranych państw UE.

Ocena powyższych, podstawowych elementów recenzowanej rozprawy doktorskiej jest pozytywna. Pytania badawcze zostały sformułowane dostatecznie precyzyjnie, logicznie i są powiązane, zarówno z tematem i problematyką dysertacji, jak i pomiędzy sobą.

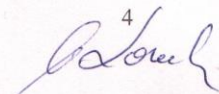
Warstwa metodyczna pracy także nie budzi poważniejszych zastrzeżeń i jest typowa dla badań z zakresu nauk ekonomicznych.

Doktoranka bardzo sprawnie posługuje się dorobkiem teorii nauk ekonomicznych, zwłaszcza w zakresie ekonomii środowiska, ekonomii ekologicznej oraz ekonomii instytucjonalnej. W pracy doktorskiej wykorzystano również dorobek naukowy ekonomii zrównoważonego rozwoju. Pozytywnie ocenić należy również sposoby wykorzystania danych i informacji statystyczno-empirycznych, a także dotychczasowego dorobku nauki w tym zakresie.

Badania leżące u podstaw recenzowanej dysertacji doktorskiej wychodziły od zagadnień terminologicznych, a kończyły się przedstawieniem procesu wykorzystania doświadczeń krajów europejskich w zarządzaniu sektorem górniczym, zwłaszcza węgla kamiennego. Oznacza to, że układ pracy jest poprawny, nie wzbudza zastrzeżeń z punktu widzenia prowadzenia procesów dociekań naukowych. Jest spójny wewnętrznie oraz logiczny.

Układowi pracy odpowiada jej wewnętrzna struktura. Jest logiczna i odpowiada poszczególnym etapom realizacji doktorskiego projektu badawczego. Poszczególne mniejsze części dysertacji logicznie wynikają z procesu badawczego oraz są powiązane między sobą. Czyni to całość narracji czytelną i poprawną. Z tego punktu widzenia recenzowana rozprawa doktorska została zredagowana i wyedytowana prawidłowo.

Na szczególną uwagę w pracy zasługuje sposób potraktowania samych badań, określenie ich pytań badawczych i hipotez. Na realizację pracy doktorskiej składają się:

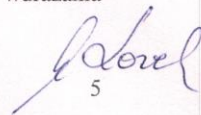
4

- metody krytycznej analizy literatury problemu, użyteczne zwłaszcza przy rozwiązywaniu zagadnień terminologicznych oraz ocenie poszczególnych pojęć. Bogata literatura przedmiotu Doktorantka wykorzystywała publikacje w języku angielskim, niemieckim, mongolskim i polskim.

- metody wykorzystywane przy badaniu zjawisk dotyczyły analizy danych statystycznych. Ponadto Doktorantka przeprowadziła wywiady metodą PAPI z koczownikami żyjącymi w dystrykcie gerów pod Ułan Bator, oraz wywiad pogłębiony z pełnomocnikiem Zarządu województwa łódzkiego ds. transformacji regionu bełchatowskiego. Badania obejmują lata 1990-2023.

- metody jakościowe, chętnie wykorzystywane w badaniach i procesach, dla których trudno jest zidentyfikować i wprowadzić kwantyfikację. W szczególności Doktorantka wykorzystwała wywiady z interesariuszami ze strony mongolskiej i przedstawicielami strony polskiej odpowiedzialnymi za transformację i rewitalizację regionów pogórnicych. Dobór metod jest właściwy do celów i problemów badawczych podejmowanych w dysertacji. Nie wzbudza zatem zastrzeżeń, poprawność metodyczna. Autorka analizując materiały empiryczne uzyskane ze źródeł wtórnych ale też pierwotnych osiągnęła rezultaty pozwalające na opracowanie zaleceń dla realizacji zrównoważonego rozwoju górnictwa na mongolskim rynku energii. Materiał do analiz wybrany został prawidłowo.

Praca składa się ze wstępu, tekstu głównego, zakończenia. Podział tekstu głównego w zasadzie zgodny jest z metodologią badań naukowych. Trzy pierwsze rozdziały pracy mają charakter teoretyczny. Doktorantka przedstawiła w nich problematykę ochrony środowiska w Mongolii, analizę dorobku naukowego ekonomii środowiska, ekonomii ekologicznej oraz ekonomii zrównoważonego rozwoju w świetle wykorzystania nowoczesnych rozwiązań służących zapewnieniu sprawiedliwości międzygeneracyjnej – podstawie wdrażania zrównoważonego rozwoju. W rozdziale czwartym i piątym Doktorantka przedstawia dane ilustrujące znaczenie sektora górnictwa w rozwoju Mongolii po roku 1990. Przedstawia Ona w rozdziale czwartym efekty funkcjonowania górnictwa w świetle teorii walki o renty w ramach porządku ograniczonego dostępu (LAO) i wpływ na ewolucję instytucji formalnych. Rozdział piąty prezentuje przykład rozwoju regionu górnictwa Erdenet w świetle zrównoważonego rozwoju Mongolii. Zaprezentowano rozwiązania dotyczące zagospodarowania i rewitalizacji terenów po górnictwie odkrywkowym w Niemczech i Polsce. Doktorantka podjęła próbę sformułowania rekomendacji w zakresie wdrażania

5

zrównoważonego rozwoju na obszarach pogórnicznych w Mongolii wykorzystując europejskie doświadczenia w tym zakresie.

Wartość poznawcza recenzowanej dysertacji polega przede wszystkim na uporządkowanej, opartej na bardzo bogatej i kompletnie dobranej w zasadzie polskiej ze znacznym udziałem zagranicznej literatury przedmiotu (w sumie prawie ponad 200 pozycji literaturowych).

Treść rozprawy dowodzi, że mgr Tsolmontuya Myagmarjav posiada wszechstronne rozpoznanie problemu z zakresu ekonomii, w tym zwłaszcza ekonomii instytucjonalnej i ekonomii zrównoważonego rozwoju zarówno w aspekcie literaturowym, jak i praktycznym. Pozwoliło to Doktorantce na dokonanie przemyślanych analiz, wyciąganie poprawnych wniosków i dokonanie uzasadnionych ocen. W tej części recenzji pragnę podkreślić, że Doktorantka wykazała się wysoką kompetencją w zakresie ekonomii. Recenzowana dysertacja jest napisana na dobrym poziomie pod względem językowym i technicznym. Stwierdzam jednak, że brakuje mi w pracy wykazu skrótów użytych w pracy. Zalecam by w przypadku publikacji doktorantka uzupełniła ten brak.

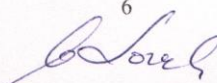
III. Uwagi ogólne i szczegółowe dotyczące poszczególnych rozdziałów

W rozdziałach teoretycznych Doktorantka zawarła wiele autorskich sformułowań i nowatorskie spojrzenie na problem badawczy.

Rozdział pierwszy, drugi, trzeci mają charakter wprowadzający, a jednocześnie wyjaśniający uwarunkowania rozwoju mongolskiego sektora przemysłu wydobywczego w wymiarze politycznym, ekonomicznym i środowiskowym. Mgr Tsolmontuya Myagmarjav kolejno w nich przedstawia:

- ochronę środowiska w Mongolii i jego rolę w rozwoju gospodarczym,
- zagadnienia środowiskowe w świetle teorii ekonomii środowiska, ekonomii ekologicznej i ekonomii zrównoważonego rozwoju.
- rolę narzędzi ekonomicznych w warunkach gospodarki mongolskiej,
- ukazuje perspektywę rozwoju mongolskiej gospodarki w kontekście transformacji systemowej przy zachowaniu zasad sprawiedliwości międzypokoleniowej, w budowaniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Te ciekawe i na dobrym poziomie merytorycznym rozdziały zawierają wiele stwierdzeń związanych z prawnymi, ekonomicznymi, politycznymi, ekologicznymi uwarunkowaniami

6

funkcjonowania mongolskiej gospodarki na liberalizującym się międzynarodowym rynku surowców.

Z dużym uznaniem należy odnotować przedstawienie przez Doktorantkę znaczenia dyscyplin naukowych takich jak: ekonomia środowiska, ekonomia ekologiczna i ekonomia zrównoważonego rozwoju i ich wpływu na ład instytucjonalny przy eksploatacji zasobów naturalnych i ochronie środowiska. W ekonomii zrównoważonej przyjmuje się istnienie bariery pojemności środowiska, co wyznacza granice bezpiecznego środowiskowo rozwoju gospodarczego. Chciałam podkreślić, bardzo dobrą znajomość przez Doktorantkę zagadnień związanych z problematyką trwałości rozwoju, często źle interpretowanych w literaturze przedmiotu. Doktorantka prawidłowo przedstawia ten problem wskazując na porządkujące znaczenie zasad trwałości rozwoju. Odzwierciedlają one różne poziomy ekologicznego i ekonomicznego odniesienia oraz istniejący konflikt między konserwatywnym podejściem do środowiska i ekspansywnym w stosunku do zasobów środowiska formami gospodarowania. Rozwój respektujący „słabą” zasadę trwałości jest rozwojem typowo konwencjonalnym i nie może być utożsamiany z rozwojem samopodtrzymującym, rozwojem zrównoważonym i ekorozwojem. Rozwój „słabo” trwały wyraża paradygmat ekonomizacji środowiska przyrodniczego w kontekście jego ochrony i wykorzystania gospodarczego i realizowany jest w ekonomii środowiska.

„Wrażliwa” wersja rozwoju trwałego realizująca „wrażliwą” zasadę trwałości lub ograniczonej substytucji kapitałów wymaga, aby przy zachowaniu całkowitej wielkości kapitału nie została naruszona zasada określająca relacje między składowymi. Bierze się pod uwagę ekologiczne ograniczenia działalności człowieka, przy uwzględnieniu możliwości osiągnięcia kompromisu i przełożenia ekologicznych przesłanek na praktyczne zasady gospodarowania zasobami przyrody z zachowaniem trwałości ich użytkowania. Wiąże się to z rozbudowanym systemem prawno – administracyjnych i ekonomiczno – rynkowych instrumentów ochrony środowiska. Wrażliwa wersja rozwoju trwałego uwzględnia ekologiczny paradygmat ekonomii – postulat ekologizacji ekonomii realizowany przez ekonomię ekologiczną. „Silna” zasada trwałości rozwoju jest podstawą planowania strategicznego Unii Europejskiej i stanowi także duże wyzwanie dla gospodarki polskiej.

W rozdziale czwartym pracy Doktorantka przedstawia rozwój sektora górniczego w Mongolii. Przedstawiła problemy związane ze specyfiką funkcjonowania sektora górniczego w Mongolii. Nakreśliła tło społeczno- ekonomiczne związane z transformacją ustrojową. Opisane uwarunkowania są o tyle istotne, że determinują rozwój gospodarki kraju nawet w

7
E. K.

perspektywie dziesięcioleci. W rozdziale tym przedstawiono również potencjał mongolskich zasobów naturalnych i ich rolę w mongolskiej gospodarce. Szczególnie interesujące jest opisanie zawodności modelu rynkowego na przykładach przerzucania kosztów zewnętrznych funkcjonowania sektora górniczego na społeczeństwo oraz negatywnego wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na formowanie instytucji państwa demokratycznego.

Rozdział piąty to część rozprawy bezpośrednio weryfikująca hipotezy postawione w pracy w której mgr Tsolmontuya Myagmarjav przedstawia:

- identyfikację skutków wpływu górnictwa na środowisko i społeczeństwo mongolskie,
- wyniki własnych badań dotyczące identyfikacji kosztów i korzyści jakie mogą osiągnąć (firmy i gospodarstwa domowe) w wyniku dalszego nie zmienionego kierunku eksploatacji surowców mineralnych,
- opracowanie rozwiązań polityczno – prawnych w oparciu o europejskie doświadczenia jakie można zastosować dla zabezpieczenia dobrobytu i interesów mongolskiego społeczeństwa.

W tym rozdziale Doktorantka przedstawia charakterystykę problemów związanych z funkcjonowaniem sektora górniczego w Mongolii. Szczególną uwagę poświęcono przypadkowi miasta Erdenet i sąsiadującemu z nim kombinatowi miedziowemu. Słusznie zauważa Doktorantka, że rejon ten ma kluczowe znaczenie dla gospodarki Mongolii, przez co opracowanie adekwatnych planów zagospodarowania i rewitalizacji, staje się kwestią strategiczną. Problematyka ta uzasadnia zawartą w dalszej części rozdziału analizę przykładów rewitalizacji europejskich regionów górniczych w celu identyfikacji podobieństw i oceny możliwości wykorzystania wypracowanych rozwiązań w warunkach mongolskich. Na gruncie doświadczeń europejskich i polskich chcę zwrócić Doktorantce uwagę na zapisy dyrektywy (IPPC - Integrated Pollution and Control (96/61), zostały one przeniesione do polskiej ustawy z dnia 27 kwietnia – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62, poz 627) i do innych stosownych ustaw i aktów wykonawczych. Dyrektywa IPPC nadaje kluczową rolę pojęciu BAT, co znalazło wyraz w aktualnych polskich przepisach ochrony środowiska . Dyrektywa wymaga kompleksowego podejścia do usprawnienia procesów technologicznych, nakazując, aby właściwe władze nakładały i egzekwowały od operatorów instalacji określone obowiązki służące zintegrowanej ochronie środowiska. Pozwolenie zintegrowane wymagane jest dla instalacji, które ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej działalności mogą powodować

8

znaczne zanieczyszczenie środowiska, co ma miejsce w warunkach teraźniejszego i przyszłościowego rozwoju gospodarki mongolskiej. Zapisy tej dyrektywy to także gwarancja na prowadzenie prawidłowej rekultywacji terenów przemysłowych.

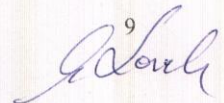
Należy podkreślić, że zidentyfikowany zestaw polityk i instrumentów dotyczy:

- poprawy efektywności wykorzystania zasobów w gospodarce,
- wspierania innowacyjności,
- tworzenia nowych rynków,
- podnoszenia zaufania inwestorów,
- większej stabilności gospodarczej wynikającej z większego uniezależnienia się od cen zasobów naturalnych oraz integracji budżetowej na którą składa się poprawa efektywności wydatków publicznych i dochodów z podatków ekologicznych,
- zmniejszenie ryzyka związanego z efektami „wąskiego gardła” w dostępności do zasobów naturalnych,
- zmniejszenie ryzyka nagłych, kosztownych i nieodwracalnych zmian spowodowanych naruszeniem równowagi ekosystemów.

Dostępными sposobami przezwyciężenia istniejących barier dla zrównoważonej gospodarki są takie działania jak: m.in.:

- reforma regulacji prawnych,
- usuwanie barier handlowych dla towarów i usług spełniających wysokie standardy w zakresie ochrony środowiska,
- wzmocnienie spójności i komplementarności realizowanych działań.

Tak jak i w przypadku zrównoważonego rozwoju konieczne jest także monitorowanie postępu we wdrażaniu założonych celów w procesie transformacji w kierunku zrównoważonej gospodarki mongolskiej i szacowania efektów realizowanych działań. W tym celu konieczna jest identyfikacja zestawu wskaźników, za pomocą których będzie można monitorować postęp w tym zakresie. W prezentowanej pracy doktorskiej Doktorantka powinna wspomnieć koniecznie o monitorowaniu efektywności zaproponowanych rozwiązań. Trzeba zaznaczyć, że bez monitoringu nie da się sprawdzić w praktyce poziomu wdrażania zrównoważonego rozwoju. Literatura w tym zakresie tematycznym na poziomie międzynarodowym i europejskim, także i polskim jest bardzo obszerna.

9

Doktorantka zapoczątkowała takie badania w swojej dysertacji doktorskiej. Zidentyfikowane obszary tematyczne i instrumenty charakteryzujące się największym potencjałem dla zrównoważonego rozwoju to m.in.:

- właściwa wycena funkcji ekosystemów,
- wspieranie rozwoju technologii środowiskowych,
- innowacyjne mechanizmy finansowe promujące zmiany modeli konsumpcji i produkcji na bardziej zrównoważone.
- identyfikacja polityk mających na celu zapewnienie płynnej transformacji w kierunku zrównoważonej gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy, w tym systemu podnoszenia i/lub zmiany kwalifikacji, umożliwiającego bardziej swobodny przepływ kadr do innych sektorów gospodarki – badania nomadów mongolskich potwierdziły chęć zmiany sposobu życia przez nich i odstąpienie od gospodarki pasterskiej na rzecz pracy w sektorze wydobywczym,
- stworzenie ram międzynarodowej współpracy na rzecz zielonego wzrostu, ze szczególnym uwzględnieniem finansowania dóbr publicznych, ustanowienie odpowiednich mechanizmów wsparcia dla najuboższych grup społecznych tak, aby w największym możliwym zakresie korzystały z transformacji w kierunku zielonej ścieżki gospodarczej, przeciwdziałanie zjawisku tzw. ucieczki emisji zanieczyszczeń (czyli przenoszeniu najbardziej emisyjnych i energochłonnych działalności człowieka do krajów i regionów o niższych standardach środowiskowych), wspieranie rozwoju, wdrażania i transferu technologii środowiskowych.

Należy żywić nadzieję, że Doktorantka będzie kontynuować dalsze badania w tym obszarze naukowym, tak bardzo potrzebnym gospodarce, samorządom, społeczności lokalnej, a także gospodarstwu domowemu. Pragnę podkreślić, wiele krajów świata coraz częściej będzie poszukiwać czystych źródeł energii alternatywnych do tradycyjnych źródeł pochodzących ze źródeł nieodnawialnych. Prognozy te dotyczą także gospodarki mongolskiej, która posiada bardzo dobre warunki do rozwoju OZE.

Wysoko trzeba ocenić wysiłek badawczy doktorantki oraz opanowanie problematyki z dziedziny ekonomii. Praca doktorska mgr Tsolmontuya Myagmarjav ma duże walory praktyczne i stanowi poważne studium zastosowań konkretnych rozwiązań do badań nad wpływem zaproponowanych narzędzi ekonomiczno – prawnych pozwalających rozwijać sektor wydobywczy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Trzeba dodać, że analizy przeprowadzone przez Doktorantkę powinny przyczynić się do wprowadzenia koniecznych

10

zmian w regulacjach systemowych, warunkujących sprawne stosowanie instrumentów do zarządzania gospodarką surowcami na poziomie krajowym. Należy zintensyfikować badania dotyczące osiągnięcia wysokich standardów ekonomicznych, ekologicznych i społeczno – kulturowych mieszczących się jednak w granicach naturalnej pojemności środowiska przyrodniczego jednocześnie realizując zasadę wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej sprawiedliwości.

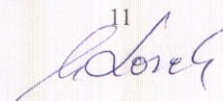
Strona formalna pracy wyróżnia się starannością, dobrą ilustracją graficzną przeprowadzonych rozważań, przemyślanym układem i kształtem tablic i starannym językiem - co zdecydowanie podnosi jej wartość dla każdego czytelnika. Moja uwaga dotyczy danych przedstawionych na stronie 148 pracy ...”PKB kraju wyniosło w 2022 roku 16,816 bln USD..” wydaje mi się, że powinno być mld?

IV. Ocena podsumowująca i wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę oceny ogólne i szczegółowe sformułowane w recenzji pracy doktorskiej Pani mgr Tsolmontuya Myagmarjav , stwierdzam, że jest ona samodzielnym wkładem Autorki do badań nad oceną zarządzania sektorem górniczym w Mongolii w okresie transformacji systemowej i wprowadzania kraju na ścieżkę zrównoważonego rozwoju. Praca ma także duże znaczenie dla praktyki gospodarczej zwłaszcza do kreowania zrównoważonej polityki energetycznej. Oceniając merytorycznie dysertację pracy doktorskiej można zadać następujące pytania :

1. Jakie stymulujące mechanizmy można zastosować w mongolskim sektorze wydobywczym by sprostać zasadzie sprawiedliwości międzypokoleniowej ?
2. Jakie perspektywy i zagrożenia wiążą się z możliwością eksploatacji złóż metali ziem rzadkich (są one szacowane na 16,77% rezerw światowych)?

Recenzowana praca spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim zgodnie z wymogami stawianymi takim pracom w Ustawie o Stopniach Naukowych i Tytule naukowym oraz Stopniach i Tytule w zakresie sztuki (Ustawa z 20 lipca 2018r). Doktorantka sformułowała i rozwiązała interesujący problem badawczy, wykazała się umiejętnością doboru i dobrego wykorzystania metod właściwych dla jego rozwiązania, gruntowną znajomością literatury przedmiotu oraz wyników badań objętych problematyką pracy. Wreszcie Doktorantka zweryfikowała postawione w pracy doktorskiej hipotezy badawcze. Sformułowane w pracy

11

uwagi w niczym nie umniejszają mojej zdecydowanie pozytywnej oceny całościowej dysertacji doktorskiej Pani mgr Tsolmontuya Myagmarjav .

W związku z tym wnoszę o dopuszczenie mgr Tsolmontuya Myagmarjav, do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Katowice 27.02.2024r.

Eżbieta Lorek